

dr hab. Ewa Borowiec prof. UŚ
Instytut Pedagogiki
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Śląski

Ocena dorobku naukowego dr Marii Grzegorzewskiej

Pani Dr Marii Grzegorzewska jest absolwentką psychologii i pedagogiki Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu uzyskała w 2002 na podstawie rozprawy „Stres organizacyjny w zawodzie nauczyciela w warunkach reformy polskiego systemu edukacyjnego” przygotowanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Tadeusza Marka i obronionej na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zdobyte wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki oraz nauk o zarządzaniu jest ważnym czynnikiem decydującym o zakresie kompetencji badawczych wykorzystywanych w prowadzonych badaniach scalających wiedzę z tych obszarów nauki.

Doświadczenia zawodowe dr Maria Grzegorzewska zdobyła w pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim, Wyższej Szkole Umiejętności im. S.Staszica w Kielcach oraz Akademii Górniczo-Hutniczej im. S.Staszica w Krakowie. Praca w różnych typach szkół wyższych stwarza korzystne warunki dla dostrzeganiu problemów naukowych z odmiennych perspektyw poznawczych.

Osiągnięcia naukowe

W dorobku publikacyjnym Marii Grzegorzewskiej po uzyskaniu stopnia doktora, wymieniono w zestawieniach, 3 książki autorskie a wśród nich monografię wskazaną do postępowania awansowego, 4 współredakcje monografii, oraz 109 artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych. Na uwagę zasługuje opublikowanie 28 tekstów w języku angielskim, co jest ważne w kontekście upowszechnia wiedzy naukowej.

W zestawieniu bibliometrycznym wykazano, iż wartość publikacji według indeksu Hirsha (WoS 1) Publish and Persh (2), liczba cytowań (Google Scholar 42), Publish and Persh -56, w zestawieniu sumarycznym punktów KBN/MNiSW =429,5.

Aktywność naukowa dr Marii Grzegorzewskiej jest widoczna w konferencjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora uczestniczyła w 46 konferencjach, w tym 22

konferencjach międzynarodowych (w tym 6 poza granicami Polski w Czechach, Izraelu, Ukrainie) prezentując osiągnięcia badawcze w formie komuników z badań i referatów.

Dr Maria Grzegorzewska intensywnie uczestniczy w działaniach międzynarodowych. W latach do 2012 do 2018 współpracowała z uczelniami; Uniwersytetem w Islandii, Uniwersytetem w Bratysławie Słowacja, Uniwersytetem Technicznym w Tbilisi Gruzja, Uniwersytetem Humanistycznym w Łucku Ukraina, Uniwersytetem M. Lutra w Halle, Niemcy, Instytutem Technologicznym Meksyk, Instytutem Technicznym w Delhi, Indie. Efektem tej współpracy są wyniki wspólnie prowadzonych badań oraz publikacje.

Realizowała projekty badawcze; w 2002 w Instytucie Dziennikarstwa UJ, kierowała projektem badawczym „Media tradycyjne a Internet – psychologia odbioru”, w latach 2003-2004 kierowała projektem „Wpływ mediów na psychikę” w Zakładzie Komunikowania Politycznego i Mediów. W latach 2006 -2007 kierowała projektem Ocena obciążenia psychicznego w pracy nauczyciela, a w 2017 projektem badawczym „Zarządzanie stresem w zawodzie nauczyciela a wsparcie społeczne” w AGH. Samodzielne kierowanie projektami w Polsce wskazuje na wysoki poziom umiejętności badawczych, organizacyjnych i komunikacyjnych Habilitantki.

Główne obszar zainteresowań badawczych dr Marii Grzegorzewskiej to stres zawodowy nauczycieli oraz rola mediów w wychowaniu i edukacji.

W pracach naukowych dr Marii Grzegorzewskiej zagadnienie stresu w zawodzie nauczyciela jest opracowane wielostronnie. Wprowadziła do pedcutologii oryginalne różnienie stresu na poziomie indywidualnym oraz organizacyjnym.

Charakterystykę stresu w zawodzie nauczyciela jego uwarunkowania i następstwa M. Grzegorzewska przedstawiła w publikacji opartej na badaniach z pracy doktorskiej. Jej wartość poznawcza wynikała z łączenia dwóch perspektyw badawczych indywidualnej opartej na badaniach z psychologii oraz organizacyjnej opartej na badaniach z nauk o zarządzaniu. Oryginalność przeprowadzonych badań polegała na scaleniu ujęć stresu w analizie zjawiska w edukacji.

W monografii „Psychospołeczne podłoże stresu w zawodzie nauczyciela” przedstawiła rodzaje stresu (biologiczny, emocjonalny i moralny) stadia jego rozwoju oraz modele stresu. Każde z tych zagadnień jest dobrze syntetycznie opisane. Szczegółowo przedstawiono czynniki indywidualne oraz sytuacyjne jako zmienne modyfikujące działanie stresu. Wzbogacają je obrazy w których są uwzględniane/eksponowane powiązania między elementami zjawisk ujętych w modelu interakcyjno-transakcyjnym. Dobrze przedstawione są zmiany w polskim systemie edukacyjnym. Rzetelna analiza literatury przedmiotu ukazała

wielostronność zjawiska stresu. Wartością poznawczą pracy wyznacza adaptacja narzędzi badawczych do polskich uwarunkowań kulturowych występowania stresu.

W artykułach, rozdziałach w pracach zbiorowych są przedstawiane częściowe wyniki badań wykorzystane w monografiach autorskich. Walorem prac jest ich spójność tematyczna oraz narastająca, systematycznie wzbogacana metodologia badań pedagogicznych.

Drugi obszar badań dotyczy pedagogicznych konsekwencji funkcjonowania dzieci i młodzieży wirtualnej. W pracach dr Maria Grzegorzewska wykorzystuje wiedzę psychologiczną, społeczną o mediach do budowania podstaw wartościowania zachowań dzieci, młodzieży i tworzenia edukacji sprzyjającej krytycznemu myśleniu, profilaktyce zagrożeń mediów społecznościowych.

Ze zbioru artykułów naukowych zwracają uwagę poznawczą między innymi następujące teksty.

1. Grzegorzewska M.K. (2009), *Kultura szkoły jako organizacji i jej wpływ na poziom stresu u nauczycieli*, [w:] *Kultura organizacyjna szkoły*, red. E. Augustyniak, Wyd. AGH, Kraków
2. Grzegorzewska M.K. (2016), *Stres nauczycieli uczniów niepełnosprawnych : analiza stresorów [Teacher stress of students with disabilities: an analysis of stressors]*, [w:] *Jesteśmy rodziną. Aktywizacja twórcza i społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi*, red. M.K. Grzegorzewska, D.P. Klimczak, Fundacja Instytut Wydawniczy „Maximum”, Wyd. „Koncept”, Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społ, Kraków – Sandomierz – Warszawa,
3. Grzegorzewska M.K. (2018), *Źródła stresu nauczycieli w ekosystemie szkolnym*, [w:] *Jakość życia w pracy i codzienności. Perspektywa ekologiczna*, red. A. Wontorczyk, A. Bańka, Wyd. UJ, Kraków
4. Grzegorzewska M.K. (2014), *Człowiek w cyberprzestrzeni: obawy, zagrożenia, nadzieje [Man in cyberspace: fears, threats, hopes]*, [w:] *Współczesne społeczeństwo w wirtualnej rzeczywistości. Wielość szans i dylematów [Modern society in virtual reality – the multitude of opportunities and dilemmas]*, red. Z. Dacko-Pikiewicz, M. Walancik, Oficyna Wyd. „Impuls”, Kraków 2014

Przedstawiona działalność naukowa wskazuje na dynamiczny rozwój naukowy dr Marii Grzegorzewskiej po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Dorobek naukowy spełnia kryteria wartości naukowej w aspekcie ilościowym i jakościowym.

Dorobek naukowy oceniam pozytywnie, jej poszukiwania poznawcze są skoncentrowane na zagadnieniach z pogranicza pedagogiki, psychologii, nauk o zarządzaniu dorobek i spełnia ustawowe wymagania stawiane w przewodach habilitacyjnych.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Kluczowym osiągnięciem naukowym dr Marii Grzegorzewskiej jest rozprawa habilitacyjna. Autorka podjęła się opracowania tematu ważnego w pedagogice w pedeutologii uwarunkowań poczucia zdrowia, stresu i wypalenia zawodowego nauczycieli. W pracy przedstawiła praktyczne wykorzystanie teorii zachowania zasobów opracowanej przez Stevana E.Hobfolla.

Struktura rozprawy pracy jest dobrze ułożona według klasycznego układu prac naukowych opartych na badaniach empirycznych. W jej skład wchodzi:

wprowadzenie

część teoretyczna (rozdziały 1,2,3,4,5,6,7,8,9)

część zawierająca opis metodologii badań jakościowych i ilościowych (rozdział 10)

część empiryczna zawierająca analizę i interpretację materiału badawczego oraz dyskusję na wynikami (rozdział 11,12)

wnioski (rozdział 13)

zakończenie

bibliografię

spis tabel i schematów

aneksy.

We wprowadzeniu Habilitantka przedstawiła znaczenie badań nad stresem. Wyjaśniła znaczenie tematu monografii, który zawiera terminy stresu, zdrowia i wypalenia zawodowego nauczycieli. Jasno określiła cel pracy jako prezentację wiedzy naukowej o skutkach stresu, rozpoznanie wpływu wybranych czynników na kondycję psychofizyczną nauczycieli oraz opracowanie programu interwencyjno-prewencyjnego. Przedstawiła ogólną strukturę pracy w trzech obszarach; uwarunkowań stresu, jego następstw oraz zależności między uwarunkowaniami a następstwami stresu w zawodzie nauczyciela oraz zasadnicze wyznaczniki metodologii badań.

W części pierwszej pracy Habilitantka przedstawiła analizę literatury dotyczącą stresu, wypalenia zawodowego, zdrowia oraz uwarunkowań ich występowania. Wyróżnione w tytule pracy zagadnienia są szczegółowo opisane, a ich wzajemnie powiązania tworzą teoretyczne podstawy badań empirycznych.

Autorka pracy w kolejnych rozdziałach dobrze ustrukturyzowała ich treść. W pierwszej kolejności przedstawiała definicję pojęć, następnie ich ewolucję, w dalszej kolejności opisywała zjawiska, ich znaczenie i skutki dla funkcjonowania zawodowego nauczycieli.

Wybrane przez Autorkę teoretyczne ujęcia stresu z psychologii, kultury i filozofii ujmuje go jako sytuacje o specyficznych właściwościach, indywidualnych sposobach reagowania osób oraz zakłócenia równowagi w relacji osoby jej możliwości, a stawianymi wymaganiami dobrze ukazują istotę zjawiska. Wyróżnione w treści pracy ważne nurty, kierunki badań stresu realizowane przez H.Seyle, R.S.Lazaurusa, J.C.Coyne, D.A.Smith, A.DeLongis, S.F.Hobfolla wskazują na dobrą znajomość wiedzy z tego zakresu.

Przedstawiona analiza roli zasobów w zarządzaniu stresem (roz.3) uznaję za oryginalne wzbogacenie problematyki zdrowia w pedagogice, a szczególnie w pedeutologii w Polsce. Dotychczas w niewystarczającym wymiarze i zakresie są prowadzone badania stresu zawodowego. Autorka w opisie teorii zachowania zasobów S.F.Hobfolla starannie analizuje jej składniki, ukazuje ich powiązania ze stresem. Za ważne dokonanie Autorki uznaję odniesienie modelu zachowania zasobów do sytuacji zawodowej nauczycieli. W tym ujęciu modelu główne elementy to integracja obiektywnych skoncentrowanych na wydarzeniach życiowych wydarzeniach z subiektywnym ich postrzeganiem, ocenianiem przez nauczyciela. (s.99). Habilitantka włącza do modelu etos zawodu, który jest zjawiskiem kulturowym niedostatecznie identyfikowanym, a mocno docenianym obecnie w życiu społecznym. Interesująco Autorka łączy zagadnienie stresu nauczycieli jako utratę zasobów ze stanem zdrowia (konceptcja poczucia koherencji A.Antonowskiego). Warto wskazać na oryginalność myślenia Habilitantki w dostrzeżeniu powiązania poczucia koherencji nauczyciela z jego troską o uczniów, innych nauczycieli, a także z sensem życia.

W analizie zagadnienie zdrowia w literaturze przedmiotu Autorka zwróciła uwagę na badania o jego subiektywnej ocenie oraz o zróżnicowaniu stanu zdrowia ze względu na płeć, a to są rzadko doceniane badania w pedeutologii. W poprawnym opisie stanu wiedzy Autorka koncentruje się na braku zdrowia fizycznego u nauczycieli, co pozwala jej na kwalifikowanie tego stanu do ważnych uwarunkowań pojawiania się stresu. Nie przedstawiła badań o zdrowiu psychicznym, społecznym, duchowym nauczycieli, choć wskazuje na ich znaczenie w funkcjonowaniu zawodowym.

Za dobrze dobrane i ustrukturyzowane treści o wyznacznikach pracy nauczyciela na poziomie indywidualnym, uznaję te zawierające opis pełnionych funkcji i realizowanych zadań oraz charakterystykę poczucia tożsamości. Na poziomie społecznym jest to opis relacji nauczyciela z otoczeniem, a na poziomie globalnym zmiany edukacji. W każdym z tych poziomów szczegółowo wymieniła wskaźniki uwarunkować stresu zawodowego nauczycieli. Rozdzielenie tych poziomów w poznawaniu stresu zawodowego nauczycieli uznaję za oryginalny wkład merytoryczny Autorki do pedeutologii.

Doświadczenie skutków stresu przez nauczyciela, M.Grzegorzewska analizowała w dwóch obszarach; jednostkowym oraz organizacyjnym.

Z dużą wnikliwością wskazała na powiązania źródeł stresu, jego objawów, konsekwencji następstw w emocjonalnych, fizjologicznych zakresach funkcjonowania zawodowego oraz zachowaniach indywidualnych osób.

Włączenie do analizy konsekwencji stresu na podstawie wyników badań do obszaru organizacyjnego doświadczenia stresu przez nauczyciela wzbogaca argumentację na rzecz wykorzystania teorii Hobfolla do weryfikowania hipotez badawczych o uwarunkowaniach napięć w pracy.

Do ważnych uwarunkowań stresu Habilitantka zaliczyła komunikowanie się i wsparcie społeczne. W ich opisie skoncentrowała się na głównych kierunkach badań komunikacji międzyludzkiej, które są istotne w budowaniu więzi w społecznościach. A kontekst społeczny w jakim żyje jednostka pozwala na korzystanie z zasobów społeczności i uzyskaniu wsparcia społecznego. Przedstawiła badania o pozytywnych efektach między doświadczaniem stresu przez jednostkę, a rodzajem komunikacji interpersonalnej, wtedy gdy grupa społeczna udziela wsparcia. Badania o negatywnych efektach doświadczania stresu wskazują, iż komunikacja w grupie może wywoływać stres. Starannie opisała rodzaje wsparcia społecznego, mechanizmy działania oraz ich powiązanie z doświadczaniem stresu.

Przedstawiona w pierwszej części pracy analiza stanu wiedzy o stresie w pracy nauczycieli jest wielokierunkowa, wielowarstwowa i jest zgodna z wcześniejszymi pracami z tego zakresu.

Uporządkowanie treści w poszczególnych rozdziałach pozwala na poznawanie ich jako odrębnych, niezależnych części ponieważ w każdym z nich jest szczegółowe rozpoznanie danego zjawiska. Taki układ cechuje się niedostateczną spójnością wewnętrzną, gdyż zjawiska są wielokrotnie definiowane, powtarzane są opisy cech zjawisk (np. wypalenie zawodowe s. 137, s.199, s.213).

Druga część pracy zawiera szczegółowy opis procedury badań o charakterze nomotetycznym. Opis podstawowych zagadnień z metodologii przedmiotu, celu badań jest poprawny. Wzbudza wątpliwość oddzielenie pytań badawczych o wpływie różnych czynników na kondycję psychofizyczną nauczycieli od problemu badawczego (też sformułowanego w postaci pytania badawczego) o związek zasobów z wypaleniem zawodowym i poczuciem zdrowia. Kluczowym elementem w procedurze badań jest model stresu zawodowego (schemat s.219), w który są sklaryfikowane zmienne i związki między nimi.

W poznawaniu zmiennych wykorzystano narzędzia badawcze; kwestionariusze adaptowane do polskich warunków kulturowych spełniające wymogi psychometryczne (s.221), ankietę opracowaną przez Habilitantkę. Wysoko oceniam dobór i wykorzystanie zróżnicowanych metod statystycznych do analizy danych. Należą do nich rozkłady ilościowe, statystyki opisowe, analizę rzetelności skal, analizę czynnikową, model regresji wielokrotnej, korelację liniową r Pearsona, analizę mediacji i analizę skupień. Szczegółowe zaprezentowano rzetelność skal kwestionariuszy. (s.231)

Objęto badaniem 418 osób zróżnicowanych ze względu na płeć, wiek, pochodzenie, staż pracy, miejsce zatrudnienia, stan cywilny, liczbę dzieci.

W części trzeciej pracy empirycznej, przedstawiono wyniki badań o stresie zawodowym nauczycieli oraz jego wieloprzyczynowych źródeł. Przedstawiono dane w dobrze uporządkowane, czytelnych, graficznie dopracowanych tabelach. Lektura tej części empirycznej wzbudza uznanie dla wiedzy statystycznej i biegłości w przeprowadzaniu operacji analitycznych. Jest to niezwykle ważne osiągnięcie poznawcze, samym w sobie istotne dla procesu uprawomocniania wykorzystanej teorii oraz uprawdopodobniania trafności narzędzi pomiaru zmiennych. Odpowiedzi na pytania badawcze są formułowane na podstawie wyników analizy statystycznych danych, wyjaśniające czynniki wariancji przykładów.

Wyniki badań potwierdzają postawioną hipotezę zakładającą, że zasoby (wg Hobfolla) są związane z poziomem zdrowia i wypaleniem zawodowym nauczycieli. Strata zasobów przejawia się wyczerpaniem emocjonalnym, depersonalizacją, co wpływa na powstawaniem syndromu wypalenia zawodowego. Wyniki potwierdziły hipotezę o wsparciu społecznym jako ważnym moderatorze dla wystąpienia stresu i wypalenia zawodowego. Potwierdzono istnienie związku między otrzymywanym wsparciem społecznym, poczuciem koherencji, komunikacją a poczuciem zdrowia i wypaleniem. Stosowanie używek, warunki pracy także wpływają na poziom stresu. Ponadto wskazano na występowanie różnic wewnątrzgrupowych w związkach między czynnikami (źródłami napięć) a następstwami stresu takim jak poziom wypalenia zawodowego, stresu w grupie zawodowej nauczycieli – problemu niezwykle ważnego, szczególnie w warunkach zmian w polskim systemie oświaty

W dyskusji i podsumowaniu wyników sformułowano zdania potwierdzające hipotezy badawcze. Pogrupowano wnioski z badań na te pochodzące z badań ankietowych, z analizy wyników badań własnych wskazujące na potwierdzenie hipotez badawczych. Za cenny wkład do pedeutologii uznaję utworzenie modelu wskazującego na zagrożenia i szanse profilaktycznych działań, które zmniejszają poziom stresu nauczycieli oraz wypalenia zawodowego.

W zakończeniu Autorka przedstawiła szeroki kontekst prowadzonych badań nad stresem zawodowym nauczycieli i podkreśliła wartość wyników dla projektu programu interwencyjno-prewencyjnego. Zawarła w nim propozycje działań profilaktycznych na poziomie indywidualnym oraz indywidualno organizacyjnym, które określiła jako aktywny styl radzenia sobie ze stresem aby wzbogacać posiadane zasoby.

Bardzo starannie opracowano zestawienie kwestionariuszy, tabel w aneksach. Znaczącym walorem pracy jest bibliografia zawierająca aktualne ważne prace z pedeutologii, pedagogiki, psychologii medycyny oraz filozofii z zakresu podejmowanej problematyki badawczej.

Podsumowując ocenę monografii, uważam, że opracowanie z badań własnych jest dojrzałym teoretycznie, metodologicznie i pisarsko naukowym doniesieniem, spełniającym wymóg oryginalności. O wartości naukowej opracowania stanowi teoretyczność wytworzonej sytuacji problemowej, potwierdzona imponującym znanstwem piśmiennictwa własnego przedmiotu badań oraz biegłość wnioskowania statystycznego.

Rozprawa otwiera nowy kierunek badań w pedeutologii empirycznej, wnosi do pedeutologii nieobecny w jej tradycji intelektualnej, dedykowanej nauczycielowi, dyskurs filozoficzno-kulturowy; wnosi też pedeutologię akademicką na wyższy poziom samopoznania nauczycieli uczestniczących w kształceniu studentów – kandydatów na nauczycieli.

Osiągnięcia w zakresie dydaktyki i organizacji

Działalność dydaktyczna dr Marii Grzegorzewskiej obejmuje doświadczenie nabyte w prowadzeniu zajęć typowych w pracy akademickiej ćwiczeń, wykładów, seminariach licencjackich (wypromowała 104 osoby) i magisterskich (wypromowała 37 osób) na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych oraz studiach podyplomowych, zrecenzowała 157 prac licencjackich i magisterskich. Realizuje zajęcia dydaktyczne ze studentami zagranicznymi w ramach programu Erasmus +.

Doświadczenia dydaktyczne łączyła z naukowymi pełniąc funkcję opiekuna koła naukowego. Realizowała ze studentami projekt badawczy o uzależniającym wpływie Internetu na psychikę.

W ramach działalności dydaktycznej uczestniczyła w opracowaniu efektów kształcenia dla kierunku edukacja tech-inf oraz programu studiów dla Studium Pedagogicznego.

Aktywnie uczestniczyła w opiece nad studentami w czasie praktyk studenckich w projekcie Erasmus + .

Popularyzowanie nauki dr Maria Grzegorzewska realizowała w formie warsztatów dla pracowników Biura ds. Osób Niepełnosprawnych AGH, szpitala w Krakowie, Ośrodka Pomocy Społecznej, wolontariuszy w ośrodku opiekuńczo-wychowawczym Fundacji Dzieło Pomocy Dzieciom oraz uczniów gimnazjum w Kielcach. Uczestniczyła w opracowaniu programu edukacyjnego dla klasy terapeutycznej w Gimnazjum w Krakowie.

Zakres działalności dydaktycznej dr Marii Grzegorzewskiej wskazuje na spójność z jej działaniami naukowymi, co przyjmuję za wskaźnik wysokich kompetencji nauczyciela akademickiego.

W mojej ocenie intensywność pracy dr Marii Grzegorzewskiej biorąc pod uwagę ilość wypromowanych osób, samodzielność w kierowaniu pracami badawczymi studentów wskazuje na bardzo dobry poziom jej wiedzy naukowej oraz umiejętności badawczych. Jej zaangażowanie w działalność o charakterze popularyzatorskim wskazuje na wysoki poziom umiejętności dydaktycznych.

Działalność organizacyjna przedstawiona przez dr M. Grzegorzewską obejmuje:

- funkcja kierownika Kursów Pedagogicznych dla Dorosłych na Studiach Podyplomowych (w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy), AGH (2007 nadal).
- członek Komisji Rekrutacyjnych,
- członek Komisji Bibliotecznej WH AGH.
- współpraca z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych działającym przy AGH
- promowanie Studium Pedagogicznego w uczelniach (Uniwersytet Rolniczy, Uniwersytet Ekonomiczny, Uniwersytet Jagielloński, Politechnika Krakowska i szkoły licealne),
- organizowanie i prowadzenie rocznych praktyk na II roku socjologii Wydziału Humanistycznego AGH.
- organizowanie praktyk psychologiczno-pedagogicznych dla studentów Edukacji Techniczno-Informatycznej, AGH
- organizowanie, inwentaryzowanie zbiorów bibliecznych Wydziału Humanistycznego AGH w 2009 r. (11.200 książek dla Biblioteki Wydziałowej),
- hospitowanie zajęć pracowników na wszystkich Wydziałach AGH,

- współorganizowanie, warsztatów integracyjno-rozwojowych dla studentów Studium Pedagogicznego, wyjazdów do Ośrodka Szkoleniowego.

- organizacji i prowadzeniu warsztatów plastycznych w ramach Szkoły Letniej dla studentów z Meksyku

Działalność ekspercka obejmuje:

realizowanie zadań w Zespole Ekspertów „Manager” w

dziedzinie psychologii zarządzania, psychologii społecznej oraz pedagogiki, prowadzenie kursów pedagogicznych.

udział w Projekcie Erasmus+, ILab Plus opracowanie metod szkoleń dla dorosłych w latach 2018-2019,

Bardzo cenny zakres działań dr Marii Grzegorzewskiej w środowisku lokalnym obejmuje działalność ekspercką i doradczą. Uczestniczyła jako ekspert w następujących projektach:

Projekcie „SMART KOM – Kraków w sieci inteligentnych

miast”, współfinansowanym przez Unię Europejską w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego

Projekt „Transfer Wiedzy i Edukacji” (2014-2015) – ekspert/doradca dla firm w zakresie ewaluacji, potrzeb i tworzenia biznes planów;

Projekt „Wiedza Kluczem do Sukcesu” (2014) – ekspert/doradca dla firm w zakresie ewaluacji potrzeb tworzenia biznes planów.

Projekt Wine Educators in Easter and Central Europe (2014-2015) w ramach Lifelong Learning – współpraca przy tworzeniu materiałów dydaktycznych dla potrzeb kształcenia enologii.

Projekt badawczy 2016 dotyczący wpływu UI na zdolność przyswajania informacji przez Użytkownika „Wpływ stresu na uczestników szkoleń w przestrzeni, w której następuje interakcja człowieka z maszyną”

Projekcie pt. „Polskie Agencje Zatrudnienia centrami skutecznej aktywizacji kobiet”.

Recenzowanie koncepcji Portalu Aktywizacji Zawodowej (PAZ) (2016)

Przedstawione informacje o działaniach organizacyjnych wskazują na umiejętność planowania, realizowania, oceniania

zadań w różnych środowiskach społecznych. Oceniam pozytywnie zakres oraz intensywność aktywności organizacyjnej dr Marii Grzegorzewskiej w środowisku akademickim oraz lokalnym.

Wniosek końcowy

Dynamika rozwoju naukowego, podejmowanie badań potrzebnych dla rozwiązywania problemów w teorii i praktyce pedeutologii oraz pozytywna ocena prac pod względem poznawczym i społecznym spełnia wymagania stawiane pracom naukowym. W pracy badawczej Habilitantki występuje ciągłość problemowo-przedmiotowa oraz płynność w przejściu od jednego do kolejnego zadania badawczego. Rozprawę habilitacyjną uznaję za dojrzałe opracowanie naukowe, spełniające wymóg oryginalności. Biorąc pod uwagę przepisy prawa zawarte w Ustawie o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm. W Dz. U. z 2005 r., nr 164, poz. 1365) – **przedstawiam pozytywną opinię o osiągnięciach i wartości naukowej rozprawy habilitacyjnej oraz wniosek o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie pedagogika.** Tym samym mogę przedłożyć Radzie Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego wniosek o dopuszczenie dr Marii Grzegorzewskiej do dalszych etapów postępowania na stopień doktora habilitowanego.

Prof. Brodka